

◀ Sektör 2021'i Değerlendiriyor ▶

İsa COŞKUN

Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

Türkiye'de 2019 yılı sonu itibarıyla 22,96 milyon ton çiğ süt üretilmişti. 2020 ve 2021 yıllarında üretilen çiğ süt miktarı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından henüz açıklanmadı. Sanayi tarafından toplanan süt miktarlarıyla üretilen toplam çiğ süt miktarının orantılı olarak değiştiğini varsayarak yaptığımız hesaplamalara göre, üretilen çiğ süt miktarının 2020 yılında 23,8 milyon ton, 2021 yılında ise 24,4 milyon ton civarında olduğunu tahmin ediyoruz.

TÜİK verilerine göre, 2021 yılının 11 ayında üretilen süt ürünleri 2020 yılının 11 ayı ile kıyaslandığında; yağsız süt tozu üretiminin %20,6, ayran üretiminin %20,4, tam yağlı süt tozu üretiminin %13,5, tereyağı üretiminin %6,3, diğer

peynirlerin (koyun, keçi, manda ve karışık sütlerden elde edilen peynir çeşitleri) üretiminin %1,9, kaymak üretiminin %0,6 arttığı, bunun yanında inek peyniri üretiminin %0,1 azaldığı görülüyor. Genel olarak süt ürünleri üretiminde geçtiğimiz yıla oranla meydana gelen artış, 2021 yılının pandemi etkilerinin bir miktar daha azaldığı, HORECA sektörü dediğimiz otel, restoran ve kafelerin yeniden açıldığı ve bu kapsamda ev dışındaki tüketimin arttığı bir yıl olmasına bağlıdır. Bununla beraber geçen seneye kıyasla pandemi etkilerinin azalması ihracatı da artırmıştır.

TÜKETİCİNİN AMBALAJLI ÜRÜNLERE İLGİSİ DEVAM EDİYOR

Tüketicimiz pandemi nedeniyle 2021 yılında tıpkı 2020'de olduğu gibi haklı olarak daha temiz ve hijyenik olduğunu düşündüğü ambalajlı ürünleri tercih etti. Özellikle 2021 yılının ikinci yarısında tüm dünyada emtia fiyatlarındaki artış, ülkemizde kısa zamanda yaşanan döviz kurlarındaki yükseliş ürün maliyetlerine yansımıştır. Elektrik, doğalgaz, akaryakıt, ambalaj,

hammadde ve işçilik maliyetlerinde yaşanan artışlar, üretim maliyetlerinin yükselmesine sebep olmuştur. 2020 yılında pandeminin görülmesiyle dünya genelinde yaşanan ticari aksaklıklar ülkemizde de etkilerini göstermiştir. 2021 yılında da her ne kadar pandemi etkilerinin azalmasına dair göstergeler yer alsada da, özellikle temel mal ve gıda alt grubunda girdi maliyetlerinde yaşanan artışlar üretici ve sanayici kesimi nihai ürün fiyatlarına maliyet artışlarının yansıtılmasındaki zorluklar nedeniyle baskı altına almıştır. Döviz kurlarında sürekli yaşanan artışlar ve tedarik zincirlerinde devam eden aksaklıklar üretici fiyatları kaynaklı baskıları artırmıştır. TÜİK verilerine de bakıldığında yurt içi üretici fiyat endeksi yıllık olarak %79,89 artış göstermiştir.

İHRACATTAKİ ARTIŞ YÜZLERİ GÜLDÜRDÜ

Sektörün dış ticaretine baktığımızda, 2021 yılının 11 ayında gerçekleşen 212 bin tona karşılık 433 milyon dolarlık süt ve süt ürünü ihracatının, 2020 yılının 11 ayında 164 bin tona karşılık 308 milyon dolar olduğunu görüyoruz. Bu sonuç, 2021'in bir önceki yıla göre

◀ Sektör 2021'i Değerlendiriyor ▶

miktarsal olarak %29,3, cari olarak ise %40,6 artışı ifade ediyor. Tahminimiz ise, 2020 yılındaki toplam 182 bin tonluk ihracatımızın 2021 sonunda %30 oranında artarak 237 bin ton seviyelerinde gerçekleşeceği yönünde. İhracatımızda 2021'de yaşanan artış, genel olarak 2020'de pandemiden dolayı ihracattaki azalmanın telafisi, bununla beraber Çin Halk Cumhuriyeti'ne süt ürünleri ihracatının açılmasıyla sektörümüzün 2021 yılında bu bölgeye yaptığı yüksek miktardaki ihracattan kaynaklanıyor. En çok artış gösteren ihracat kalemleri süt tozu ve peynirli suyu tozu oldu.

Çiğ sütte kalite-fiyat dengesinin sağlanmasıyla rekabet gücümüzdeki artışa bağlı olarak 2022 yılında ihracatın daha da yükselmesiyle birlikte işlerimizin geliştirilmesine, istihdama, üretime ve yatırıma fırsatlar yaratacağını öngörülmektedir.

KIRMIZI ETE NASIL BİR YILI GERİDE BIRAKTIK?

Ülkemizde kırmızı et üretimi 2019 yılında, bir önceki yıldan %7,4 oranında daha yüksek olarak 1 milyon 201 bin ton olarak gerçekleşmişti. Kırmızı et üretiminde 2020 yılının sonuçlarına ilişkin TÜİK verileri 2021 Şubat ayında yayınlanacaktı ancak TÜİK, üretim verilerine ilişkin metodolojinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların devam etmesi sebebiyle maalesef 2020 üretim verilerini açıklamadı. Ancak hayvan sayıları üzerinden yaptığımız hesaplamalara göre, 2020 yılında kırmızı et üretiminin yaklaşık %2 oranında arttığı tahmin edilmektedir. 2021 yılında ise döviz kurlarının birden yükselmesi, alım gücünün daha da düşmesi ve yem maliyetlerinin

yükselmesi sebepleriyle inek kesimleri artmıştır. Tüketici tarafında satın alım gücünün azalması dolayısıyla kırmızı ete olan talep azalmıştır. Ülkemizde kırmızı et tüketiminin gelişmiş ülkelerin ortalamasından daha düşük olup, şu anda kişi başı yıllık 14 – 15 kg seviyesinde olduğunu tahmin ediyoruz. Gelişmiş ülkelerdeki et fiyatlarının yanı sıra aslında alım gücü ve tüketim alışkanlığı da verileri etkilemektedir.

Dış ticaret rakamlarına bakacak olursak, 2020 yılında 473 bin 62 baş canlı büyükbaş ve küçükbaş hayvan ithal edilmişti. Bu miktar, bir önceki yılın neredeyse %40 daha altındaydı. Bu ithalatın 16 bin 775 başı damızlık, 384 bin 476 başı ise besilik ve kasaplık sığırlardan oluşuyordu. 71 bin 489 baş ise koyun ithal edilmişti. 2020 yılındaki bu ithalatın bedeli bir önceki yıla göre %38 daha az gerçekleşerek 425 milyon dolar olmuştur. 2021 yılının 11 ayında yapılan ithalata bakıldığında ise, toplamda 275,8 milyon dolar ödenerek 278 bin 147 baş canlı hayvan satın alındığını görüyoruz. Bu ithalatın 22 bin 492 başı damızlık, 222 bin 674 başı besilik ve kasaplık sığırlardan oluşuyor. 32 bin 981 baş da koyun ithal edildi. 2020 ve 2021 yılları arasında hem ülkemiz hem dünya için her sektörde olduğu gibi kırmızı et sektörü için de bir hayli zorlu geçti.

HALKIN ALIM GÜCÜNDEKİ AZALMA KIRMIZI ETE TALEBİ DÜŞÜRDÜ

Tüm dünyayı sarsan virüs salgınının etkisi nedeniyle 2020 yılına ilişkin öngörüler maalesef gerçekleşemedi. Ayrıca ülkemizde yem ile hayvancılık üretimi

ithalata dayalı gerçekleştirildiğinden dolayı, 2020 ve 2021 yılları içerisinde yaşanan kur dalgalanmaları özellikle hayvancılık sektörünü zora soktu.

2021 yılında inek kesimlerinin artması, aynı zamanda kırmızı et besicisinin maliyetlerindeki artışlar nedeniyle 2022'de canlı hayvan arzında daralma beklenmektedir. Alım gücünün zayıflamasından dolayı kırmızı ete olan talep azalmıştır. Ancak 2022 yılında turizm sezonu, Kurban Bayramı ve Ramazan'da kırmızı ete talepte artış olacaktır. Eğer o dönemlerde kesimlik hayvan ve et arzındaki daralma giderilemezse, arz-talep dengesindeki bozulmadan kaynaklanan fiyat artışı ihtimali bulunmaktadır.

Uzun bir süre boyunca kırmızı et üretim istatistiklerinin yayımlanmamasına ilişkin olarak TÜİK, üretim verilerine ilişkin metodolojinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların devam ettiğine dair Şubat 2021'de açıklama yapmıştır.

Üretim planlamaları açısından verilerin açıklanması büyük önem arz etmektedir. Üreticinin belirsizlikle mücadele etmesi, girdi fiyatlarının artışıyla daha da zor hale gelmektedir. Hayvancılıkta planlamanın olması sektörün doğru politikalarla yönetilmesi açısından oldukça önemlidir.

ET VE SÜTTE 2022'DEN BEKLENTİLER VE HEDEFLER

Kırmızı et, süt ve yem Türkiye'de ve dünyada birbirinden ayrılmaz sektörlerdir. Her üç sektörün, hayvancılık ve hayvancılığa dayalı bitkisel üretimi de göz ardı etmeden birlikte değerlendirilmesi gerekir. Türkiye kırmızı et ve süt sektörleri, üreticisi ve sanayisinin geldiği uluslararası seviyede tecrübe, bilgi ve teknoloji birikimiyle bugünkü ihtiyacı üzerinde bir kapasiteye sahiptir. İhtiyacımız, sektörün tüm girdi kaynaklarında uluslararası standartlarda kalite ve verimlilik odaklı üretim modellerinin geliştirilmesidir.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın 2030 hedefleri; hayvancılıkta yerli ve yeterli üretim anlayışı çerçevesinde, 18,2 milyon başa olan büyükbaş varlığını 21 milyon başa çıkarmak, küçükbaş varlığımızı ise 54,1 milyondan yaklaşık 36 milyon baş ilaveyle 90 milyona ulaştırmaktır. Bakanlığımız, 2030 yılına kadar süt üretimini %26 artışla 29 milyon tona, kırmızı et üretimini ise %67 artışla 2 milyon tona ulaştırmayı amaçlamaktadır. SETBİR üyesi sanayici ve üreticiler olarak, tüm bu hedeflere odaklanarak daha çok çalışacağız.

